

Datum

2020-12-29

Vår referens

Ann-Christin Rosenlund

Metodutvecklare

ann-christine.rosenlund@malmö.se

Tjänsteskrivelse**Remiss från Socialdepartementet - Efterlevandestöd för barn som får vård eller boende bekostat av det allmänna, Ds 2020:27
ASN-2020-15801****Sammanfattning**

Regeringskansliet har berett Malmö stad möjlighet att yttra sig över förslag om att efterlevandestöd inte ska lämnas för barn eller unga som får vård eller boende som bekostas av det allmänna, enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller som får vård eller boende inom socialtjänsten.

Enligt socialförsäkringsbalken är efterlevandestöd ett grundläggande skydd för de barn vars föräldrar avlidit som inte får barnpensionen eller där denna behöver kompletteras. Föreliggande förslag förordar att bestämmelserna ska komma att motsvara vad som gäller för underhållsstöd till barn och unga i jämförbara situationer. Detta innebär att efterlevandestöd inte ska lämnas för barn eller unga som får vård eller boende som bekostas av det allmänna, enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller som får vård eller boende inom socialtjänsten.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer att förslaget innebär en större likställdhet mellan barn som har underhållsstöd respektive efterlevandestöd samt ett förtydligande för socialtjänsten som underlättar rättssäkra bedömningar avseende det grundläggande behovet av försörjning för barn och unga. De föreslagna övergångsbestämmelserna får dock konsekvenser som inte blivit belysta i förslaget. Det vore därför rimligare att förslaget slutdatum gällde utan övergångsbestämmelser.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrandet avseende remiss från Socialdepartementet – Efterlevandestöd för barn som får vård eller boende bekostat av det allmänna. Ds 2020:27, enligt förvaltningens förslag.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till Kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Följebrev - Remiss från Socialdepartementet - Efterlevandestöd för barn som får vård eller boende bekostat av det allmänna, Ds 2020:27
- Promemoria - Efterlevandestöd för barn som får vård eller boende bekostat av det allmänna Ds 2020:27
- Remissmissiv från Socialdepartementet - Efterlevandestöd för barn som får vård eller boen-

de bekostat av det allmänna, Ds 2020:27

- G-Tjänsteskrivelse Remiss angående Remiss från Socialdepartementet - Efterlevandestöd för barn som får vård eller boende bekostat av det allmänna
- Yttrande Remiss angående Remiss från Socialdepartementet - Efterlevandestöd för barn som får vård eller boende bekostat av det allmänna

Beslutsplanering

ASN presidieberedning 2021-01-07

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2021-01-14

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2021-01-28

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Bakgrund

Riksdagen har lämnat ett tillkännagivande till regeringen om att skärpa regelverket för efterlevandestöd (bet. 2017/18: Sfu27 punkt 2 rskr. 2017/18:329). Riksdagen anser att regelverket bör skärpas genom att regeringen ska utreda frågan om efterlevandestöd ska lämnas till barn när de får vård eller bor i familjehem, stödboende eller HVB-hem inom socialtjänsten (106 kap. 8 § socialförsäkringsbalken, förkortad SFB). Regeringskansliet har tagit fram ett förslag till lagändring som Malmö stad har beretts möjlighet att yttra sig över.

Sammanfattning av Regeringskansliets förslag

Nuvarande regler om efterlevandestöd

Ett barn har rätt till efterlevandestöd om barnets ena eller båda föräldrar har avlidit. Detsamma gäller om någon förälder har försvunnit och det kan antas att hen har avlidit. Efterlevandestödet är en del av efterlevandepensionssystemet där även barnpension ingår. För att ett barn ska få barnpension måste den avlidne föräldern ha tjänat in pensionsbehållning för inkomstpension. Efterlevandestöd lämnas som ett tillägg till, eller i stället för, barnpension. Efterlevandestöd har till syfte att tillförsäkra barnet en viss lägsta nivå i händelse av föräldrarnas död, dvs. att garantera en lägsta rimlig levnadsstandard.

Barn och unga som har beviljats en kommunal insats i form av vård eller boende enligt LSS eller inom socialtjänsten får sitt behov av grundskydd och vardagliga liv tillgodosett genom den placerande kommunen. Då efterlevandestödet syftar till att säkerställa samma skydd innebär detta att behovet tillförsäkras dubbelt från allmänna medel.

Nuvarande bestämmelser för efterlevandestödet har inneburit en mer förmånlig tillämpning än motsvarande bestämmelser för underhållsstöd när barn och unga får vård eller boendeinsatser. I regeringskansliets promemoria konstateras att denna effekt inte har varit lagstiftarens avsikt och att det inte heller finns skäl till att hantera förmånerna på olika sätt i jämförbara situationer.

Det konstateras att det är principiellt fel att två stöd med samma syfte hanteras olika i likartade situationer. Denna olikhet har heller inte varit lagstiftarens avsikt.

Föreliggande förslag till ändring

I regeringskansliets promemoria lämnas förslag om att efterlevandestöd inte ska lämnas för barn eller unga som får vård eller boende som bekostas av det allmänna, enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller som får vård eller boende inom socialtjänsten. Detta innefattar vård eller boende i familjehem, bostad med särskild service, stödboende eller HVB-hem enligt LSS eller inom socialtjänsten. Förslaget syftar till att få bättre överensstämmelse med bestämmelserna för underhållsstöd.

Konsekvenser av förslaget*Konsekvenser för stat och kommun*

De konsekvenser som anförs är främst av ekonomisk art. För staten kommer förslaget att innebära en besparing. Förslaget anses inte påverka kommunerna i någon högre grad. Efterlevandestödet är inte skattepliktigt och påverkar inte skatteintäkten.

Kommunerna kommer att få ett utökat uppdrag att meddela Pensionsmyndigheten vid placering av barn med efterlevandestöd. Detta görs redan när det gäller underhållsstöd men då till Försäkringskassan och kommer inte att innebära någon högre arbetsbelastning.

Konsekvenser för barn

I promemorian framhålls att förslaget endast berör ett litet antal barn som det lämnas efterlevandestöd för och som har beviljats insats i form av dygnsvård. Det konstateras att det för en avgränsad grupp av barn och unga kan leda till att de måste bekosta sina omkostnader med egna medel men att detta måste vägas mot att dessa barn och unga får sin omsorg och försörjning tillgodosedd av socialtjänsten. Efterlevandestödet anses därmed inte nödvändigt för att tillgodose deras dagliga livsföring vilket måste vägas mot behovet av att uppnå en bättre enhetlighet mellan underhållsstöd och efterlevandestöd.

Konsekvenser för vårdnadshavare

Förslaget kommer att påverka ekonomin för den efterlevande föräldern genom att efterlevandestödet ej utbetalas den tid barnet är i dygnsvård. Detta anses inte få någon betydelse då även den efterlevande föräldrarnas kostnader för barnet eller den unge minskar, eftersom staten eller kommunen svarar för barnets eller den unges grundläggande behov.

Konsekvenser för jämställdhet

Det är fler pojkar än flickor som får efterlevandestöd vilket överensstämmer med att det är fler pojkar som är nyanlända i Sverige. Det är även fler pojkar som erhåller vård eller boende i hem som bekostas av kommuner. Det kan därför antas att fler pojkar än flickor kommer att påverkas ekonomiskt av förslaget.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens bedömning

Arbetsmarknads och socialförvaltningen delar uppfattningen om att det är behövligt att harmoniera efterlevandestöd med underhållsstöd. Föreliggande förslag innebär en större tydlighet för socialtjänsten vilket underlättar rättssäkra bedömningar avseende det grundläggande behovet av försörjning för barn.

Då barn är placerade i dygnsvård har föräldern en ersättningsskyldighet för deras dagliga försörj-

ning som motsvarar underhållsstödet. Efterlevandestödet utgår till barn med avliden förälder som kompensation för underhållsstödet i de fall barnpension saknas eller är otillräcklig. Det innebär att den avlidne förälderns underhållsskyldighet bekostas från staten. För de barn som är dygnsplacerade av socialtjänsten bekostas deras dagliga försörjning av kommunen vilket gör att det utgår två ersättningar med samma syfte. Då efterlevandestödets syfte är att det ska användas till barnets uppehälle är det rimligt att det inte utgår under samma tidsperiod som vården pågår.

De barn som enligt nu gällande bestämmelser har efterlevandestöd behåller sina medel under vården vilket innebär ett sparande inför framtiden. För de barn som placeras efter lagändringen kommer förslaget innebära en avsevärd negativ förändring i förhållande till deras ekonomiska möjligheter när de lämnar vården. Denna konsekvens för enskilda barn har inte uppmärksammats i förslaget. Inte heller har konsekvenserna av de övergångsbestämmelser som föreslås uppmärksammats vad gäller olikheter beroende på när barnens placering påbörjas. En familjehemsplacering kan pågå under hela barnets uppväxt vilket innebär att de barn som placeras i december 2021 kan erhålla upp mot 20 års efterlevandestöd som egna medel medan ett syskon som placeras månaden efter inte erhåller några medel alls vilket kan leda till ojämlika förhållanden.

För att stabilisera vården för barn i familjehem är socialtjänsten skyldig att efter tre års placering överväga om vårdnadsöverflyttning till familjehemmet. Vid vårdnadsöverflyttning upphör vården och barnets egna ekonomiska resurser ska bidra till dess uppehälle vilket inbegriper efterlevandestödet. Nuvarande bestämmelser innebär ett hinder för vårdnadsöverflyttningar då familjehemmen inte vill att efterlevandestödet används för den dagliga försörjningen och därmed gör att barnets sparande blir lidande. Den föreslagna ändringen kommer att ta bort den ekonomiska skillnaden mellan barn i vård och de som är vårdnadsöverflyttade. Detta kommer att underlätta framtida vårdnadsöverflyttningar och bidrar till att barnens situation blir säkrare. Dock innebär övergångsbestämmelserna även ett fortsatt hinder för vårdnadsöverflyttning av de barn som placeras inom tiden för övergångsbestämmelsen.

Då efterlevandestödet ska kompensera för en otillräcklig barnpension borde även frågan om barnpension belysas ur rättvisesynpunkt. Barnpensionen som är en statlig ersättning, har samma syfte som den kommunala ersättningen då ett barn får dygnsvård, d.v.s. att bidra till den dagliga omkostnaden. Detta innebär att det på samma sätt som med efterlevandestödet utgår två ersättningar ur allmänna medel för samma ändamål.

Sammanfattningsvis kan konstateras att föreliggande förslag innebär en större likställdhet mellan barn som har underhållstöd och de som har efterlevandestöd samt ett förtydligande för socialtjänsten som underlättar rättssäkra bedömningar avseende det grundläggande behovet av försörjning för barn och unga. De föreslagna övergångsbestämmelserna får dock konsekvenser som inte blivit belysta i förslaget. Det vore därför rimligare att förslaget slutdatum gällde utan övergångsbestämmelser.

Ansvariga

Petra West Stenkvisst Enhetschef

Rebecca Bichis Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef